

prof. dr hab. Piotr Kusiewicz
Akademia Muzyczna w Gdańsku

Gdańsk, 21.04.2025 r.

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

MGR. ZHENG HUI

ZLECENIODAWCA RECENZJI:

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, pismo z dnia 14 stycznia 2025 roku, zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 20.07.2018 roku, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.)

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ:

Pracy doktorska mgr. Zheng Hui pod tytułem „Książę Tamino w *Die Zauberflöte* W.A. Mozarta z perspektywy chińskiej kultury i edukacji muzycznej”, składa się z dzieła artystycznego zapisanego na nośniku CD oraz jego opisu. Dzieło artystyczne stanowi nagrania fonograficzne fragmentów dwóch dzieł operowych – wybranych arii, recytatywów, duetów i tercetu z opery W.A. Mozarta *Die Zauberflöte* z udziałem głównego bohatera Tamino oraz arii tenorowej Lin Shenga, 3 duetów i kwartetu z opery chińskiego kompozytora Kai Luana *Ymeng Shan*. Promotorem pracy jest prof. dr hab. Ryszard Cieśla.

Program nagrania przedstawia się następująco:

Wolfgang Amadeusz Mozart – *Die Zauberflöte*:

1. Introduction: *Zu Hilfe! zu Hilfe! sonst bin ich verloren* (Tamino)
2. Aria: *Dies Bildnis ist bezaubernd schön* (Tamino)
3. Recitativo: *Rozmowa Tamino z Kapłanem świętyni* (Tamino, Priester)
4. Aria: *Wie stark ist nicht dein Zauberton* (Tamino)

5. Terzetto: *Soll ich dich, Teurer, nicht mehr sehen?* (Tamino, Pamina, Sarastro)
6. Duetto: *Tamino mein, o welch ein Glück!* (Tamino, Pamina)
7. Duetto: *Wir wander durch Feuersgluten!* (Tamino, Pamina)

Wykonawcy:

Zheng Hui (Tamino)

Fan Zhou (Pamina)

Yixuan Li (Priester; Sarastro)

Diego Croveti – fortepian

Kai Luan – *Yimeng Shan*

7. Duetto: *Musisz sprawić, by była szczęśliwa przez całe życie* (Lin sheng, Sun Jiulong)
9. Quartetto: *Hai Tang, pozwól mu odejść* (Lin Sheng, Hai Tang, Sun Jiulong, Xia He)
10. Duetto: *Jedna para butów, ściegi jak igielki* (Lin Sheng, Hai Tang)
11. Duetto: *Czekaj na mnie, ukochana* (Lin Sheng, Hai Tang)
12. Aria: *Wieczna miłości* (Lin Sheng)

Wykonawcy:

Zheng Hui (Lin Sheng)

Fan Zhou (Hai Tang)

Yixuan Li (Sun Jiulong)

Jie Zhang (Xia He)

Diego Croveti – fortepian

Realizator dźwięku: Michele Greco

Miejsce nagrania: Sala koncertowa *Cariplo* w Mediolanie, Włochy

Data realizacji nagrania: 15 i 16 października 2023 roku

Przed przystąpieniem do wysłuchania dzieła artystycznego zapoznałem się z obszernym jego opisem. Już sam zakres pracy doktorskiej wydawał się wielce intrygujący – oto chiński śpiewak dokonuje analizy partii Księcia Tamina w *Czarodziejskim flecie* Mozarta

z perspektywy chińskiej kultury i edukacji muzycznej. Zestawienie nagrań fragmentów oper kompozytorów z tak skrajnie różnych światów okazało się bardzo ciekawym doświadczeniem, ukazującym poziom wokalny i artystyczny Doktoranta.

Rola Tamina jest szczególnym wyzwaniem dla tenorów, ponieważ stanowi swego rodzaju przeświecenie umiejętności śpiewaka nie tylko na poziomie czysto wokalnym, ale również znajomości stylu Mozartowskiego, jakże znaczącego elementu w kreowaniu dzieł scenicznych tego genialnego kompozytora.

Muzycznie, partia Tamina jest wyjątkowa pod względem tonalnym i wokalnym. Mozart nadał temu bohaterowi wyzwania, które są pełne liryzmu i wyrafinowania, co wymaga od wykonawcy nie tylko doskonałej techniki, ale również umiejętności interpretacyjnych. Partia Tamina wymaga ponadto subtelności i umiaru, co sprawia, że głos tenora musi być w stanie przekazać zarówno siłę, jak i delikatność emocji. Doktorant w pełni sprostał wskazanym powyżej umiejętnościom.

Już w pierwszym fragmencie nagrania – *Introdukcji*, usłyszeliśmy pięknie brzmiący głos znakomicie oddający sytuację, w której bohater opery szuka pomocy w niebezpieczeństwie, w którym się znalazł. Świetnie podany tekst niemiecki podkreślał autentyczność emocji.

Rola Tamina wymaga również precyzyjnej techniki wokalne, w tym doskonałej kontroli oddechu, koloratury oraz elastyczności w dynamice i frazowaniu.

W *Czarodziejskim flecie* Mozart wymaga od wykonawcy doskonałej kontroli nad głosem, aby przejść od bardziej introspektywnych momentów do fragmentów wymagających większej siły głosu, ale zawsze z zachowaniem elegancji i stylu charakterystycznego dla muzyki klasycznej. Tym wszystkim wymogom sprostał Doktorant Zheng Hui.

Dobitnym tego świadectwem jest aria *Dies Bildnis ist bezaubernd schön*. Usłyszeliśmy tu ujmującą szczerość uczucia zakochanego Tamina. Pięknie prowadzone frazy legato, miękkość i swoboda w operowaniu bogatą paletą dynamiczną zasługują na uznanie. Na szczególną uwagę zasługuje znakomite wyrównanie emisyjne na przestrzeni całego ambitusu arii. Najwyższe dźwięki g^1 i as^1 zaśpiewane były w kulminacyjnych fragmentach miękko i okrągłym dźwiękiem. Jest to jedno z najciekawszych wykonania, jakie ostatnio słyszałem.

Scena ze Sprecherem została znakomicie zaprezentowana pod względem dramaturgicznym. Głos Doktoranta bardzo dobrze korespondował z głosem chińskiego basa. Ich dialog został wzorowo przeprowadzony pod względem muzycznym, napięcie emocji, jak również językowym. Najwyższe dźwięki Tamina brzmiały w pełni blasku z ogromną swobodą.

W arii *Wie stark ist nicht dein Zauberton* usłyszeliśmy lekkość w prowadzeniu głosu w wysokiej tessiturze, jak również w drobnych przebiegach koloraturowych. Śpiewak świetnie trafił we właściwy afekt i prawdę przekazu niekłamanych emocji.

W tercecie Tamina, Paminy i Sarastra można było usłyszeć bardzo dobrą współpracę Doktoranta z pozostałymi śpiewakami. Miałbym pewne zastrzeżenia względem nierówności dynamicznej brzmienia solistów. Jest to raczej uwaga pod adresem realizatora dźwięku. Odczuwałem niedosyt w odbiorze sopranu i basa.

Dwa duety Tamina i Paminy stanowiły dopełnienie obrazu wokalnych walorów Doktoranta bezsprzecznie predestynującego go do zaprezentowania się w tej roli na scenie operowej. Jestem zdania, że w pełni zasługuje on na miano Tenora Mozartowskiego. Ta nazwa znamionuje, że mamy przed sobą ten właśnie rodzaj tenora, który jest z natury liryczny, pełen blasku, czysty, z płynnym legato, śpiewający długie frazy z elegancją i prostotą. Wymaga ona od śpiewaka pełnego opanowania techniki wokalne, co odnajdujemy w osobie Doktoranta.

Fragmenty opery Kai Luana *Yimeng Shan* zaskakują muzycznie swoim klimatem i charakterem. Śpiewane są w języku chińskim. Doktorant i jego współwykonawcy, którzy przedstawili swoje walory wokalne w dziele Mozarta udowodnili, że zdobycze europejskiej szkoły wokalne można znakomicie przenieść na grunt chińskiej muzyki. W arii Lin Shenga Zheng Hui pokazał piękną brawurę osiągając w zakończeniu fascynująco brzmiące na fermacie *si naturale*! Bravo!!!

Dzieło artystyczne oceniam bardzo wysoko, Pojawił się Tenor obdarzony pięknym, szlachetnym głosem, niepospolitą muzykalnością i przekonującą siłą przekazu interpretacyjnego. Szkoda, że samo dzieło nie można było zrealizować z orkiestrą. Wprawdzie włoski pianista Diego Croveti znajdował brzmienie orkiestrowe na fortepianie, za co należą się mu słowa uznania – jednak prawdziwą orkiestrę, która wspomaga i działa w sposób szczególny na śpiewaka trudno do końca zastąpić.

Do dzieła artystycznego zarejestrowanego na płytach CD Autor dołączył pracę pisemną, która w założeniu obowiązującej Ustawy winna być opisem tegoż dzieła. Biorąc jednak pracę pisemną do rąk, recenzent szybko przekona się, że daleko wykracza ona poza ustawowe wymagania. Jest to bowiem **solidne studium**, którego celem jest nie tylko szczegółowe wniknięcie w partię Tamina i ukazanie jej z wielu interesujących aspektów, włącznie z aspektami psychologicznymi, ale również (a może przede wszystkim) zaprezentowanie

dzieła Mozarta z perspektywy kultury i edukacji wokalne, jaka funkcjonuje w Państwie Środka. Ale po kolei...

Praca zbudowana jest z pięciu rozdziałów, które poprzedza poprawny pod względem metodologicznym wstęp. To tutaj właśnie Autor wyjaśnia powody, dla których podjął się tematu, którym jest opera *Czarodziejski flet* Mozarta. Podkreśla on teoretyczne, praktyczne i kulturowe znaczenie swych badań, a następnie dokonuje przeglądu literatury, traktującej o wyżej wymienionym przedmiocie badań. Wyróżnia tu literaturę w języku chińskim oraz angielskim. W dalszej części wstępu pojawiają się wyjaśnienia dotyczące wyboru tematu oraz metodologia badań, na którą składa się autorski kwestionariusz skierowany do studentów i pedagogów ośmiu chińskich wyższych uczelni muzycznych.

W rozdziale pierwszym Doktorant wprowadza czytelnika w szeroko pojęty świat życia i twórczości W.A. Mozarta, szczególną uwagę zwracając na tytułową operę. Autor przypomina najważniejsze fakty biograficzne kompozytora i okoliczności powstania opery; opisuje inspiracje do powstania dzieła, główne jego wątki oraz przedstawia wszystkie postacie opery, podkreślając istotną rolę Księcia Tamino.

Rozdział drugi zatytułowany został: „Analiza muzyczna i dramaturgiczna postaci Księcia Tamino z opery *Die Zauberflöte*”. W tej części pracy Doktorant opisuje uwerturę opery, po czym analizie muzycznej i wykonawczej poddaje najważniejsze arie i ansamble z udziałem Księcia Tamina. Są to: aria *Dies Bildnis ist bezaubernd schön*, aria *Wie stark ist nicht dein Zauberton*, trio *Soll ich dich, Teurer, nicht mehr sehen?*, kwartet *Tamino mein, o welsch ein Glück!* oraz duet *Wir wander durch Feuersgluten!* Po takiej analizie muzycznej i wykonawczej, Autor podejmuje szczegółową analizę postaci samego Księcia Tamino. W tym celu podkreśla jego miejsce w całej akcji opery Mozarta oraz dokonuje analizy charakterologicznej i analizy wizerunku muzycznego opisywanej postaci. Opisuje również styl wokalny Księcia Tamino. Ten ostatni podrozdział jest niezwykle interesujący, gdyż Autor przybliży podstawowe cechy tenora lirycznego, a następnie, w tym kontekście, opisuje arię miłosną *Dies Bildnis ist bezaubernd schön* oraz recytatyw, który jest rozmową Tamina z Kapłanem świątyni (Sprecherem).

Rozdział trzeci to „Zastosowanie arii Tamino z opery *Die Zauberflöte* w dydaktyce muzyki wokalne na chińskich uczelniach wyższych”. W tej części pracy Doktorant szczegółowo opisuje wyniki autorskiej ankiety, przeprowadzonej wśród studentów-tenorów i pedagogów śpiewu wyższych uczelni muzycznych w Chinach. Były to ośrodki w Zhejiang, Xi'an,

w Harbinie i Syczuanie, w Henan, Shandong i w Shaanxi oraz w Uniwersytecie Północno-Wschodnim.

W dalszej części pracy dowiadujemy się, że z 88 ankiet skierowanych do wykładowców, poprawnie powróciło do Autora 80 (czyli prawie 91%). Z kolei studentom rozdano 430 formularzy, a powróciło 407 (blisko 95%).

Z przeprowadzonej ankiety wynika, że zarówno pedagodzy, jak i studenci widzą potrzebę sięgania po arie Tamina, gdyż poprzez pracę nad tymi utworami da się zauważyć rozwój techniki wokalne, ekspresji scenicznej, fonetyki języka niemieckiego oraz ekspresji emocjonalnej. Ponadto ankieta pokazała (ponad 50% odpowiedzi), że arie Tamina odgrywają istotną rolę w edukacji wokalne w chińskich wyższych uczelniach muzycznych.

W dalszej części rozdziału Doktorant pokazuje, w jaki sposób w procesie nauczania śpiewu na uczelniach muzycznych w Chinach mają zastosowanie arie Tamina. Przywołując konkretne przykłady (aria *Wie stark ist nicht dein Zauberton*) zwraca uwagę na fonetykę języka niemieckiego oraz zastosowanie techniki wokalne (kontrola oddechu i barwy głosu, ujednolicenie dykcji i artykulacji, dynamika i ekspresja emocjonalna, ekspresja sceniczna).

Doktorant podkreśla, że utwory wokalne Mozarta, w tym arie Tamina, są „kamieniem probierczym” (s. 119) nauczania *bel canto* „i mają niezwykle dużą wartość w treningu wokalnym” (s. 119). Autor pokazuje, że utwory te przyczyniają się do rozwijania kompetencji wokalnych oraz ogólnej wrażliwości na sztukę. Ponadto są one pomocne przy tworzeniu ekspresji, szeroko pojętej kreatywności oraz uczą wrażliwości na muzykę.

Kolejny, czwarty rozdział nosi tytuł: „Wpływ i znaczenie *Die Zauberflöte* i postaci Księcia Tamino dla opery chińskiej”. W tej części pracy Doktorant porównuje partię Tamina w wykonaniu śpiewaków chińskich i zagranicznych. Zwraca uwagę na metody kreacji wizerunku scenicznego, porównuje mimikę twarzy, mowę ciała i ruchy taneczne na podstawie trzech różnych wykonania arii *Dies Bildnis ist bezaubernd schön*.

Niezwykle cenne i interesujące są kolejne części tego rozdziału, w których Autor przybliży okoliczności wystawiania w Chinach tytułowej opery Mozarta, opisuje reakcje chińskiej publiczności oraz wpływ opery *Czarodziejski flet* na kulturę w Chinach. Dalej Doktorant wprowadza czytelnika w świat osobistych doświadczeń związanych z realizacją partii Księcia Tamina w Centralnym Konserwatorium Muzycznym w Pekinie. Ważne są również dalsze informacje traktujące o niezwykle intensywnej i owocnej współpracy ośrodków akademickich w Państwie Środka, owocem których stały się ważne inscenizacje opery Mozarta w tym kraju.

W rozdziale piątym Autor dokonuje porównania Księcia Tamina z opery *Czarodziejski flet* Mozarta z postacią Lin Shenga z chińskiej opery *Yimeng Shan*, będącej dziełem Luan Kai'a. Ukazane zostają „podobieństwa i cechy kulturowe chińskiej i zachodniej sztuki operowej” (s. 3). Autor poddaje analizie postać Lin Shenga oraz wykonywane przez niego arie (*Musisz sprawić, żeby była szczęśliwa przez całe życie, Hai Tang, pozwól mu odejść, Jedna para butów, ściegi jak igielki, Czekaj na mnie, ukochana oraz Wiecznej miłości*).

Doktorant podkreśla, że porównując Tamina i Lin Shenga „istnieją pewne podobieństwa pod względem dramatycznego wizerunku oraz cech charakteru. Obie postaci są przedstawiane jako odważne, zdecydowane, miłe, prostolinijne, lojalne, godne zaufania, posiadające jednocześnie jasne postawy moralne. Odróżniają dobro od zła, mają silne poczucie sprawiedliwości, są oddani swoim przekonaniom oraz dążeniom, nie boją się trudności ani poświęcenia” (s. 188). Ale – co podkreśla Doktorant – „pomimo tych podobieństw, istnieją też znaczne różnice. *Die zauberflöte* to opera pełna fantazji, ukrytych znaczeń. Baśń, pełna onirycznych wątków, pięknie odmalowanych postaci, ostatecznie zwieńczona szczęśliwym zakończeniem. (...) Z kolei *Yimeng shan* to chińska opera narodowa o zdecydowanie poważniejszym, bardziej melancholijnym, historycznym temacie. Opisuje trudną rzeczywistość wojenną, skupia się na realistycznym ukazaniu bohaterów, odzwierciedlając prawdziwe życie. Los Sheng Lina jest tragiczny – dla zwycięstwa rewolucji chińskiej oraz miłości poświęca się walcząc przeciwko japońskim najeźdźcom i ostatecznie ginie” (s. 189).

Doktorant podkreśla, że takie analizy porównawcze dwóch dalekich od siebie, pochodzących z różnych kultur bohaterów „sprzyjają wymianie chińskiej i zachodniej kultury muzycznej oraz stanowią punkt odniesienia dla rozwoju przystosowania chińskiej opery do lokalnych warunków” (s. 199).

Pracę wieńczy podsumowanie, bogata bibliografia oraz załącznik, w treści którego znajduje się „ankieta dotycząca aktualnego wykorzystania arii Tamino w nauczaniu muzyki wokalne na chińskich uczelniach wyższych” (s. 212).

Opis dzieła artystycznego liczy 215 stron. To imponujące dzieło, które – mam taką nadzieję – będzie mogło z pożytkiem służyć tak polskim, jak i chińskim studentom wydziałów wokalnych.

Konkluzja

Pracę doktorską mgr. Zheng Hui – tworzy bardzo piękne dzieło artystyczne i jego satysfakcjonujący opis posiadający oryginalny, odkrywczy, twórczy i edukacyjny charakter. Zwróciłbym także uwagę na niezwykle cenną wartość edukacyjną pracy doktorskiej. Kandydat wnosi niekwestionowany i znaczący wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny.

Pan mgr Zheng Hui rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił tym samym wymagania Ustawy.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

prof. Piotr Kustewicz